

ELS INFANTS: OBRIR PORTES I PREPARAR CAMINS

JAUME GUBERT

DOCUMENTS D'ACO. Núm. 16

SUMARI

1.	INTRODUCCIÓ.....	1
1.1.	Fills o nens?.....	1
1.2.	Pretensions d'aquest material.....	1
1.3.	Fonaments psicopedagògics.....	1
2.	LA FE ES UN DO (REGAL).....	4
3.	NENES I NENS ALS ULLS DE DEU, CREIENTS DE PLE DRET.....	5
3.1.	Un nen és un nen i no un projecte d'adult.....	5
3.2.	Quina visió hi ha dels nens i les nenes a l'Evangeli?.....	5
4.	EL DEU PROPER QUE S'HA FET NEN. L'INFANT JESÚS.....	7
4.1.	El Déu que s'ha fet nen.....	7
4.2.	El Déu-nen-Jesús que es fa proper als infants.....	7
4.3.	Interrogants.....	8
5.	EL TESTIMONI, A MIG CAMÍ ENTRE ADULTS I NENS.....	8
5.1.	Complicitats i testimoni a l'Evangeli.....	9
5.2.	Algunes propostes.....	9
5.3.	Alguns fets.....	10
6.	ELS NENS I LA REALITAT DE CADA DIA.....	11
6.1.	Saber què viu.....	12
6.2.	Des de l'Evangeli.....	12
7.	ACTUAR O PORTAR-LI EL NEN A JESÚS.....	13
7.1.	Des de l'Evangeli en surt un actuar.....	13
7.2.	Què hi pintem en tot això els adults.....	14
7.3.	Entre línies i amb ulleres de revisió de vida hi ha tot un món per descobrir.....	14
8.	ANNEX: BAIXANT DELS NÚVOLS... I ANANT PER FEINA.....	14
a)	Els valors que des de petit viu el nen a casa.....	15
b)	La resposta immediata a les preguntes que l'infant planteja.....	15
c)	L'educació encaminada a aprendre a ser responsable.....	15
9.	DOCUMENTACIÓ I PUNTS DE REFERÈNCIA PER "OBRIR PORTES I PREPARAR CAMINS".....	16

1. INTRODUCCIÓ

1.1. Fills o nens?

En aquest material de formació no es parla de fills, sinó de nenes i nens, o infants. Tot i que aquest escrit el llegireu sobretot mares i pares, no hem d'excloure l'acompanyament i el testimoni de fe de persones que també estan en relació amb els nens i nenes: familiars, amics, militants d'ACO o d'altres moviments, altres infants, mestres, monitors, animadors, religiosos, consiliaris, catequistes, etc. Els nens i les nenes no són propietat o patrimoni exclusiu dels pares i mares. Si parlem de la fe cal tenir una visió molt més àmplia. En aquest sentit aquest material de formació també s'adreça a totes aquestes altres persones que estan en relació amb els nens.

1.2. Pretensions d'aquest material

Aquest material no és un receptari sobre com "educar" o "transmetre" la fe als nens. No conté cap "veritat definitiva", cap dogma, més aviat s'hi recullen dubtes i interrogants als quals cadascú haurà de trobar-hi resposta, si és que n'hi ha. En conseqüència tot el que s'escriu a continuació és discutible.

D'entrada he de manifestar que no sóc cap especialista en educació, ni expert en teologia, ni psicòleg, ni pedagog.. Només sóc un militant d'ACO, pare de dues criatures, mestre de professió i que durant un temps vaig col·laborar activament al MIJAC.

La primera intenció és ajudar a reflexionar sobre la fe en el món infantil, quin paper hi juguem els adults tot intentant descobrir la presència de Déu en les nostres fills, nebots, néts o amics més petits.

La segona pretensió és proporcionar elements per introduir en el jutjar de la revisió de vida quan s'hi tracten fets en els qual hi estan implicats els infants.

La tercera intenció és ajudar, si és que es pot, a trobar camins d'actuació com a pares i com a educadors en general, en un context social divers, canviant i contradictori pel que fa als valors que hi ha en joc.

Finalment el més atrevit dels objectius és que aquest material ens pugui ajudar a descobrir que els nens i nenes són evangelitzadors, especialment de nosaltres mateixos, els adults.

1.3 Fonaments psicopedagògics

De corrents psicològics i pedagògics en corren un munt. Sortosament és senyal que hi ha una preocupació pel món infantil. La psicologia i la pedagogia són dues ciències que estan fent grans aportacions al món de l'educació, des de l'escola a la família, passant pel temps de lleure i acabant per la pedagogia de la fe. Evidentment no és l'objectiu d'aquest material fer-ne una descripció. Les últimes tendències, de les quals s'alimenta el sistema educatiu en els darrers temps, ens parlen de:

-1.3.1 Construcció del pensament i de la personalitat -1.3.2 Capacitats o habilitats cognitives

-1.3.3. Estadis de desenvolupament moral

Anem a fer-ne una pinzellada:

1.3.1 Construcció del pensament i de la personalitat

En síntesi podem dir que el nen i la nena no són unes prestatgeries on s'acumulen experiències,

---

conceptes, lliçons i aprenentatges, uns damunt dels altres. Cada nova experiència, cada nou aprenentatge, no s'apila; el que succeeix és que tot el que ja tenia es resitua de nou, es reordena del tot. Es produeix un creixement des de dins, una construcció de pensament, de personalitat, d'emotivitat, de valors, fruit d'haver reconstruït tot el que ja tenia. És un procés dinàmic en el qual es va passant per tot un seguit d'estadis, els quals recorre cada infant al seu ritme. A grans trets a aquest corrent psicològic els entesos l'anomenen constructivisme.

1.3.2 Capacitats o habilitats cognitives

El nen des que és un nadó inicia la seva interacció amb l'entorn, començant per la mare i a continuació amb les persones més properes. Aquesta capacitat de relació amb els altres determinarà molt la seva evolució com a persona. Un sector de psicòlegs i pedagogs ha arribat a definir les capacitats o habilitats que ha d'arribar a tenir una persona pel seu correcte desenvolupament social. Naixem amb capacitat de relació, però al llarg de la infantesa i de l'adolescència l'anem desenvolupant. A tall d'exemple aquestes habilitats els falten al 86% dels delinqüents i al 78% dels drogodependents, segons estudis realitzats. Anem a veure quines són aquestes habilitats:

- *Habilitat de pensament causal:* És la capacitat de determinar les causes dels problemes i de fer un diagnòstic encertat d'una situació. Qui no té aquest pensament ho atribueix tot a la mala sort, al destí o a la casualitat. Això genera una manca o dificultat de relació.
- *Habilitat del pensament alternatiu:* És la capacitat d'imaginar el major nombre possible de solucions a un problema. Qui no té aquesta competència social sol recórrer a la violència i a l'agressivitat perquè és incapaç de trobar més d'una solució a qualsevol dificultat que se li planteja.
- *Habilitat del pensament conseqüencial:* És la capacitat d'anticipar i preveure les conseqüències d'una actuació, d'una cosa que s'ha dit o d'un fet. Qui no té aquesta capacitat sol lamentar-se de les conseqüències a posteriori i prou. La persona es queda en un estat molt primari de reaccions, allò de no pensar abans de fer.
- *Habilitat del pensament de perspectiva:* És la capacitat de situar-se en el lloc de l'altre i entendre'n el per què de la seva actuació. Qui no ha arribat a activar aquest pensament sol reaccionar amb agressivitat o amb passivitat.
- *Habilitat de pensament mitjans/fins:* Consisteix en la capacitat de marcar-se uns objectius, ponderant els recursos disponibles i temporalitzant les actuacions. És el que en diríem un pla d'acció. Qui no té aquest potencial sol anar al ritme del que li marquen els esdeveniments o les persones del seu entorn, amb la corresponent manca de llibertat.

Aquestes capacitats es van adquirint des de nen a base d'utilitzar-les, a base d'entrenament. Fixeu-vos en el paral·lelisme amb la revisió de vida. La tasca pedagògica per part dels educadors està en afavorir que els nens les vagin utilitzant per tal de poder avançar.

1.3.3. Estadis de desenvolupament moral

Hi ha diversos enfocaments en el camp del desenvolupament moral i de la formació en valors:

- Hi ha l'enfoc religiós tradicional on els valors morals deriven directament de la fe religiosa, sense cap intervenció de la persona, on tot està molt clar, el que és bo i el que és dolent. Resumint: els valors vénen de dalt.
- Hi ha també un enfoc anomenat racionalista-conductista. Sota aquesta perspectiva es considera que els valors morals sorgeixen del pensament i la raó humana. És un corrent que

arrenca de l'època de la il·lustració. És la pedagogia derivada del premi i el càstig (entès en un sentit modern i positiu del terme)

- Finalment existeix un tercer enfoc al qual els entesos anomenen cognitiu-evolutiu o constructivista que basa el seu model en la maduració de la persona des de dintre, a través d'estadis de raonament moral, cadascun més elaborat i més en línia de ser persona. Aquest enfoc estableix sis estadis de desenvolupament moral per a les persones on progressivament la persona es va construint des de dintre el sistema de valors. Hi ha persones que no passen del primer estadi i d'altres que arriben al darrer. La tasca de l'educador, sigui mare, pare, mestre, amic, o avi és ajudar el nen a recórrer i superar els estadis que per edat li pertocuen. A continuació es defineixen els sis estadis:

Estadi 1 - *El melic*

- Etapa pròpia: infància.
- Característica: egocentrisme.
- El bé i mal vénen determinats des de fora, per algú altre.
- El fre al comportament inadequat és el temor al càstig que prové d'aquest altre.
- Exemple: la delinqüència, en gran mesura, es queda en aquesta etapa.

Estadi 2 - *Individualisme*

- Etapa pròpia: dels 5 anys fins a l'adolescència.
- Característica: egoisme mutu.
- Regles de joc mútues inflexibles, la llei del Talió, tu em molestes, jo et molesto; tu me la fas, doncs me la pagues; m'ajudes, jo t'ajudo; etc.
- Exemple: respecto si em respecten, deixo en pau els altres si em fan el mateix a mi, sóc amics només dels meus amics, etc. Molts adults no passen mai d'aquest estadi.

Estadi 3 - *Expectatives interpersonal*

- Etapa pròpia: de l'adolescència a la maduresa moral (18-20 anys).
- Característica: desig d'agradar i de ser acceptat, de quedar bé, de no ser rebutjat, vivència de grup...
- Exemple: gent amable, però alhora molt influenciable per modes, consum, amb poca capacitat de decidir per si mateix...

Estadi 4 - *Responsabilitat i compromís*

- Etapa pròpia: dels 18-20 anys en endavant.
- Característica: inici de l'edat adulta, s'actua lliurement, pel compromís adquirit. S'actua pel que s'ha pactat, però ni més ni menys. Recerca de justícia cap a la meva persona. Dono el que m'he compromès, però no més.
- Exemple: allò de "no és el meu problema", "això no em toca mi", "em comprometo a això i prou", etc.

Estadi 5 - *Principis ètics i morals universals*

- Etapa pròpia: adult.
- Característica: obertura a tot el món, no només als "meus". Tots els éssers humans tenen drets, igual que jo: vida, llibertat, justícia... tots som germans.

- Exemple: faig i em dono als altres en més d'allò que hem toca fer, ho faig per convenciment. Tots coneixem testimonis d'aquest estadi: Óscar Romero, Gandhi, sants i tants i tants homes i dones anònims.

Ajudar els nens i els adolescents a superar els estadis que els pertoquen per edat es considera "educació en valors" sota aquest enfoc. No es tracta d'inculcar valors ni esquemes de raonament moral (moralines falses i hipòcrites) sinó d'afavorir la superació de l'estadi anterior i passar al següent.

2. LA FE ES UN DO (REGAL)

En el capítol anterior hem descrit la base psicopedagògica de l'evolució dels nens i les nenes. Ara intentarem establir la base teològica de l'evolució de la fe en els infants. Començarem per un text que és molt clar en aquest aspecte:

En vista d'això li preguntaren (a Joan el Baptista): "Qui ets? Hem de dur una resposta als que ens han enviat. Tu qui dius que ets? ". Ell declarà: "Jo, una veu que crida en el desert: aplaneu el camí del Senyor" (Jo 1, 22-23)

- La fe és un do. L'Esperit el reparteix sota el seu misteriós criteri. És un regal. Per tant gratuït. Ve donat.
- Per tant els suposats aprenents d'educadors de la fe (nosaltres), hem d'anar amb compte: no podem anar de pressa, no es poden cremar etapes, no es pot anar per davant del que Déu ha decidit (batejar en nom propi i no de Jesús, el que ve al darrera). No es pot forçar el procés. No es pot anticipar la transmissió d'una fe abans que hagi estat donada. Però tampoc no podem adormir-nos esperant que l'Esperit actuï tot sol (deixar sense aplanar o preparar el camí del Senyor). Més aviat és qüestió de preparar el camí o el terreny per a quan li arribi el do de la fe al nen (és el que planteja Joan).
- En conclusió: si la fe és un do que poden rebre els nens:
  - Hem de donar-ne testimoni i
  - Hem de preparar el camí al Senyor perquè quan arribi amb aquest do s'ho trobi fàcil. Cal obrir portes i preparar camins.

"Aplanar el camí al Senyor" vol dir, obrir portes i preparar camins. Vol dir que com a militants d'ACO, famílies, educadors de la fe en general, ens cal actuar paral·lelament en dos àmbits:

- a) En posar mitjans per fer possible l'arrelament d'aquest do, si és concedit. El ventall de mitjans és divers i molt ampli, però sempre cal considerar-los com a mitjans, i no com a fins en si mateixos. Cada educador, sigui la família, sigui el moviment, o sigui la catequesi, o d'altres, ha de trobar els mitjans més adequats a les circumstàncies del nen o nena. La llista és força llarga: pregària lligada a la vida, resar el Parenostre, catequesi, participació en celebracions, parlar de Jesús, MIJAC, relacionar fets d'amistat amb l'Evangeli, etc.
- b) En donar testimoni com a adults de la vivesa, l'empenta, el sentit i la il·lusió que ens fa aquest do de la fe que hem rebut. Els adults en la fe hem de ser creïbles als ulls dels infants, a través de la nostra actuació i de la nostra vivència.

3. NENES I NENS ALS ULLS DE DEU, CREIENTS DE PLE DRET

En els darrers temps cada vegada són més habituals i normals les adequacions a la realitat infantil. Els avenços en psicopedagogia han fet que en general l'escola parteixi cada vegada més de la realitat de l'infant, que fins i tot la televisió, enmig de molta "teleporqueria", també emeti petites joies, que molts adults no entenen i que en canvi connecten plenament amb la realitat que percep i viu la canalla. El món dels esplais, de les colònies, dels casals, de l'excursionisme, les biblioteques, la literatura infantil, etc... són capaços d'entendre com funciona un nen i en conseqüència, partir de la seva realitat, dels seus interessos, anhels, pensament, etc. Potser la que s'ha quedat una mica més endarrerida en aplicar els avenços de la psicologia i la pedagogia és la pròpia Església, sovint ancorada en formes obsoletes, llunyanes i alienes al món dels infants.

També hi ha a la nostra societat un ús mercantilista i malintencionat dels avenços de la ciència en el coneixement de la psicologia dels infants: només cal fer un cop d'ull al sector de la publicitat de productes adreçats específicament a nens i adolescents, o bona part de certes programacions de TV; etc. Per a bé, o per a mal, la psicopedagogia ens ha portat, en la nostra societat occidental, a considerar els infants, com a tals, en el seu present. Se'ls pot considerar com a membres de ple dret en la seva escola, i al mateix temps com a consumidors als quals es destina una campanya publicitària específica de joguines, de llatinades o de pastisseria industrial.

I a l'Església?, i a l'ACO? i a les famílies creients? Els considerem membres de ple dret com a creients? Partim de la seva VIDA d'infants o encara estem encallats en allò de considerar-los només com a projectes d'home o dona del demà? Si el Regne de Déu és AVUI i ARA, podem afirmar que també ho és plenament per als nens i nenes, en el seu present, avui, ara i aquí, sense haver d'esperar a ser grans el dia de demà. Aquesta és una de les principals conviccions d'aquest material de formació, i això no m'ho invento jo, sinó que moviments com el MIJAC ho consideren el seu punt de partida.

3.1 Un nen és un nen i no un projecte d'adult

El nen és nen en el seu present. És plenament una persona sense

haver d'esperar al futur per a ser-ho. Malgrat la seva immaduresa, la seva dependència, la seva impulsivitat, el seu joc, és persona avui, i com a tal se l'ha de considerar.

- Percep la realitat en el seu propi món a través de l'etapa psicològica en què està. La seva percepció del món és diferent de la nostra, la dels adults, ni millor, ni pitjor, ni equivocada, ni encertada, senzillament diferent però tan important i digna com la nostra.
- El nen no es prepara per al futur, és ja una persona ara, que per damunt de tot juga, es relaciona, es mou. El seu futur se'l va construint ell mateix dia a dia. El que serà el dia de demà és només el resultat de la construcció de tots els seus presents, viscuts dia a dia.
- Viu intensament el seu present =VIDA.
- Per tant POT VIURE EL DO DE LA FE en el seu món, psicologia i present, perquè VIU, TÉ VIDA, ACTUA, ESTIMA, PATEIX, EXPERIMENTA, REFLEXIONA...
- La gran dificultat que tenim els adults és de poder creure'ns, descobrir i fins i tot desvetllar la presència de Déu en el món infantil. La porta d'aquest procés és canviar de fitxa: deixar-nos del "dia de demà" i fixar-nos més en la vida que corre avui.

3.2 Quina visió hi ha dels nens i les nenes a l'Evangeli?

Els deixebles preguntaren a Jesús: "Qui és el més important en el Regne del cel?". Jesús va

cridar un infant, el posà enmig d'ells i digué: "Us ho asseguro: si no us torneu com els infants, no entrareu pas al Regne del cel. Així, doncs, el qui es farà petit com aquest infant, és el més important en el Regne del cel" (Mt 18,1-4).

Alguns presentaren a Jesús uns infants perquè els imposés les mans i pregués per ells, però els deixebles els renyaven. Jesús digué: "Deixeu estar els infants. No els impediu que vinguin a mi, perquè el Regne del cel és dels qui són com ells ". I, després d'imposar-los les mans, se'n va anar d'allí" (Mt 19,13-15).

- Els nens compten per a Jesús i per al seu projecte, els situa al centre, al nucli del seu missatge.
- Els nens són referència d'actituds per a entrar en el Regne. Jesús vol que se li acostin malgrat l'oposició inicial dels deixebles. Els acull com a nens, i no com a adults potencials. No han d'esperar a ser grans ("tenir ús de raó") per rebre i transmetre la Bona Nova. Jesús compta amb ells en el seu projecte ara i avui, i els posa com a referent.
- En conseqüència, són membres de ple dret de l'Església, evangelitzadors i candidats a rebre el do de la fe, en les mateixes condicions que els adults.
- Poden viure la fe en el seu món i en la seva peculiar etapa psicològica (diferent a cada edat, sempre diferent de la de l'adult). El Regne de Déu és ara i avui, com el dels nens. El nen que avui viu la seva fe, potser pot deixar de viure-la demà. O potenciar-la. El que importa és la vivència d'avui. És un do. El demà és un interrogant, està en construcció.
- Déu també es manifesta, revela i encarna en el món infantil. Els adults no en tenim l'exclusiva. No hem d'oblidar que parlem de la fe en un Déu que s'ha arribat a fer nen.
- El REPTE nostre, d'adults, és doble: per una banda canviar totalment el "xip" (tal com ho capgira tot Jesús en els dos textos) i d'una altra descobrir aquesta presència de Déu, entre línies, en la vida infantil.
- Pel que vaig viure en el MIJAC els nens tenen una línia més directa i sense filtres amb Jesús quan aquest vincle es pot establir. Nosaltres els adults filtrem més. Per descomptat que la fe d'un adult és més elaborada, conscient i constant que la d'un nen. Però compte: als ulls de Déu l'experiència de fe dels nens, amb la seva immaduresa, inconstància i senzillesa, té la mateixa valoració que la nostra.

3.3 Algunes qüestions a plantejar-nos

¿Coneixem suficientment el què i el com viuen els nostres infants com per poder-ne fer el lligam VIDA-FE, primer nosaltres, i després amb ells? ¿La relació interpersonal amb els nostres nens i nenes ens permet apropar-nos a la seva realitat i conèixer-la com per a descobrir-hi la presència de Déu?

Potser aquí un exemple pot ser aclaridor: Una nena de 9 anys, filla d'una família d'un grup de l'ACO, un bon dia es troba una companya de classe plorant. S'interessa pel que li passa a la seva amiga, i resulta que fa pocs mesos que se li va morir l'avi, a qui estava molt unida. La consola, amb paraules senzilles, acollidores i tendres. L'amiga s'anima. Totes dues ho expliquen a casa. La seva experiència vital impacta en les respectives famílies, que al dia següent comenten el fet a la porta de l'escola. Déu s'ha fet present i ha actuat en aquest fet a través de l'amistat entre dues nenes, en el consol de l'una cap a l'altra, en l'agraïment sincer que a més a més s'ha transmès als seus respectius pares. Cadascuna de les dues famílies ha estat "tocada" o evangelitzada per aquestes dues nenes. A casa de la família de l'ACO es va escoltar el fet, es va valorar i es va comentar aquesta petita presència de Déu.

En conseqüència, no ens hauríem de deixar evangelitzar pels nens? Com aprenem d'ells? Com

Déu se'ns fa proper a través d'ells? Com ens deixem tocar i portar per l'Esperit a través d'ells? Els nens ¿ens poden mostrar el rostre del Déu Pare/Mare amorós, manifestat en el seu propi món de nens? Potser en el jutjar de les nostres revisions de vida podem constatar tot això si ens ho preguntem.

4. EL DEU PROPER QUE S'HA FET NEN. L'INFANT JESÚS

4.1 El Déu que s'ha fet nen

L'àngel digué als pastors: "No tingueu por: Us anuncio una bona nova que portarà a tot el poble una gran alegria: avui, a la ciutat de David, us ha nascut el Salvador, que és el Messies, el Senyor: Això us servirà de senyal: trobareu un infant faixat amb bolquers i posat en una menjadora" (Lc 2,10-12).

Els pares de Jesús anaven cada any a Jerusalem amb motiu de la festa de Pasqua. Quan ell tenia dotze anys, hi van pujar a celebrar la festa, com era costum. Acabats els dies de la festa, quan se'n tornaven, el noi es quedà a Jerusalem sense que els seus pares se n'adonessin. Pensant que era a la caravana, van fer una jornada de camí abans de començar a buscar-lo entre els parents i coneguts. Com que no el trobaren, van tornar a Jerusalem a buscar-lo. Al cap de tres dies, el van trobar al temple, assegut entre els mestres de la Llei, escoltant-los i fent-los preguntes. Tots els qui el sentien es meravellaven de la seva intel·ligència i de les seves respostes. En veure'l allà, els seus pares van quedar sorpresos, i fa seva mare li digué: "Fill meu, per què t'has portat així amb nosaltres? El teu pare i jo et buscàvem amb ànsia ". Ell els respongué: "Per què em buscàveu? No sabíeu que jo havia d'estar a casa del meu Pare?". Però ells no compregueren aquesta resposta. Després baixà amb ells a Natzaret i els era obedient. La seva mare conservava tot això en el seu cor: Jesús es feia gran, avançava en enteniment i tenia el favor de Déu i dels homes. (Lc 2,41-52).

Del primer text en podem treure dues conclusions:

- Déu es fa proper i s'encarna començant pels bolquers, pel pessebre, en forma de nadó, amb la tendresa de l'infant acabat de néixer. S'encarna en la condició humana des del principi d'una vida humana: un nen.
- Així el NEN-JESÚS esdevé una figura propera a la Humanitat i especialment als nens.

Del segon text se'n poden treure un parell més de conclusions:

- El NEN-JESÚS es fa gran com tots els nens; creix en estatura, en saviesa i en unió amb Déu Pare i amb les persones del seu entorn, com qualsevol altre infant del seu temps.
- El NEN-JESÚS, a partir de la seva realitat familiar-social i de costums va prenent consciència de la seva relació especial amb el PARE, tot i l'educació jueva rebuda dels seus pares. Arriba un moment, que per pròpia iniciativa, decideix de quedar-se al Temple, la casa del seu PARE, deixant desconcertada la seva família, trencant amb el que de la seva educació jueva se n'esperava. En Ell, com en qualsevol nen, l'educació rebuda té molta importància, però no ho és tot. Com a nen té ja una relació amb el Pare.

4.2 El Déu-nen-Jesús que es fa proper als infants

Els nens poden sentir proper aquest NEN-DÉU-JESÚS. Poden entrar en relació amb el PARE, a través d'Ell; de la mateixa manera que Jesús entrava en relació amb el Pare com hem vist al text. No han d'esperar a ser grans, estar totalment educats i "tenir ús de raó" per conèixer-lo.

Aquesta experiència ja la poden fer avui com Jesús en el seu avui quan es queda al Temple. Per tant, els nostres nens (fills, néts, nebots, amics petits...) també creixen en estatura, en saviesa i en relació amb Déu

i amb les persones.

- Els nens també són fills de Déu i en aquest sentit es situen també com a germans nostres, tots igualats pel fet de ser Fills de Déu.
- A vegades els nens que tenim a prop ens expliquen coses senzilles com que al menjador escolar han fet nous amics i que el Nen Jesús estava content. En un fet petit com aquest es posa de manifest el que acabem de comentar. De ben segur que pares, mares, avis, àvies, amics, amigues podríem trobar molts fets com aquests en la vida dels nostres nens, que són germans nostres, fills del mateix Pare, i per tant, als seus ulls, igual d'importants.

4.3 Interrogants

Deia Jesús: "Qui de vosaltres, si el seu fill demana pa, li donarà una pedra? O bé, si li demana peix, li donarà una serp? Així, doncs, si vosaltres, que sou dolents, sabeu donar coses bones als vostres fills, molt més el vostre Pare del cel donarà coses bones als qui les hi demanen" (Mt 7, 9-11).

- Crec que entenc una mica el Déu-Pare des que sóc pare. Em sento més fill de Déu a partir de les meves filles. Si jo les estimo tant amb tots els meus defectes, ¿com de fort ens deu estimar Déu amb la seva perfecció de Pare bo, generós, afectuós...? El nostres nens (fills, néts, nebots, amics petits) ¿ens fan adonar de la nostra relació de FILLS DE DÉU amb el PARE a partir de la nostra experiència d'ADULTS (pares, avis, tiets, amics) amb ells?
- En altres paraules, ¿ens adonem de l'amor de Déu Pare, a partir de l'amor que tenim als nostres fills, néts, nebots, amics petits?
- Descobrim la tendresa del DÉU NEN? Potser ens costa? Com ens hi pot ajudar la revisió de vida?
- Si tot això ho anem descobrint, aleshores és molt important que ajudem els nens a que també se n'adonin. El nostre fer de pares, avis, adults amics, els pot donar testimoni del PARE de tots. Però crec que encara és més important el seu testimoni de NENS que ens pot arribar a mostrar el rostre amorós de Déu, a través d'ells.
- Potser si ens deixem evangelitzar pels nens descobrirem això. Però si només ens plantegem transmetre'ls la fe i donar-los testimoni, ens quedarem molt tranquils, però ens haurem perdut quelcom molt bonic. Potser si ens posem les ulleres del Nen Jesús descobrirem l'enorme riquesa de sentir-nos fills de Déu al costat dels nostres fills-néts-nebots-amics petits... Una vegada més em remeto, amb tots aquests elements, al jutjar de la revisió de vida.

5. EL TESTIMONI, A MIG CAMÍ ENTRE ADULTS I NENS

Si hi ha una peça d'encaix que ens posa en contacte a adults i a nens al voltant de la fe, aquesta és el testimoni. Les paraules, les classes de religió, les catequesis, les misses, les trobades de moviment, d'esplai o de parròquia, la pregària, han d'anar necessàriament acompanyades del testimoni il·lusionat i coherent dels adults. El que vivim els adults ha de ser creïble, coherent, sincer, engrescador i transparent. És una presència d'adults que no podem eludir, especialment els pares i mares. No s'hi val allò de que ja l'enviem a un esplai cristià o al MIJAC, o a la catequesi, etc. Nosaltres som els primers cristians creïbles als seus ulls. No solament és important el testimoni dels creients, també ho és el de no creients que per les seves actituds, fets i vida són coherents i creïbles com a persones compromeses en la generositat, en la solidaritat o en la construcció d'un món més just. Déu actua també a través d'aquestes persones en la construcció del Regne. I finalment cal tenir present el testimoni i la vida de les persones senzilles, anònimes, pobres, perquè són prioritats per a Déu.

Però per anar bé, el testimoni, ha de ser recíproc. Els nens i les nenes també són testimoni de la presència d'aquest Déu que ens estima. Cal també un esforç per llegir entre línies, a partir de fets molt senzills, aquesta presència de Déu.

5.1 Complicitats i testimoni a l'Evangelí

Jesús, ple de la joia de l'Esperit Sant, digué: "T'enalteixo, Pare, Senyor del cel i de la terra, perquè has revelat als senzills tot això que has amagat als savis i entesos. Si, Pare, així t'ha plagut de fer-ho. El Pare ho ha posat tot a les meves mans. Ningú no coneix qui és el Fill, fora del Pare, i ningú no coneix qui és el Pare, fora del Fill i d'aquells a qui el Fill ho vol revelar". Després es va girar cap als deixebles i, apart, els digué: "Feliços els ulls que veuen el que vosaltres veieu! Us asseguro que molts profetes i reis van voler veure el que vosaltres veieu, però no ho veieren, i sentir el que vosaltres sentiu, i no ho sentiren" (Lc 10,21-24).

- El do de la fe s'atorga prioritàriament als senzills (per tant els nens en són candidats de primera).
- Els savis no tenen temps de parar-se en aquestes coses insignificants. Els nens, en canvi, sí. Passa com en aquella sèrie infantil de TV dels Teletubis, els adults savis no els entenen, en canvi els infants, com més petits, més els entenen. Del text en podem fer un paral·lelisme amb la fe: com més saviesa més difícil es fa veure les coses més petites, els detalls insignificants. I compte, que sembla que Déu es fixa molt en aquestes coses tant petites i deixa de banda les "importants".
- Moltes vegades fem un plantejament mercantilista de la fe. Volem formar els cristians del demà negant la capacitat que tenen els infants de viure la fe avui i aquí amb una senzillesa que se'ns escapa. Aquesta gratuïtat no la capten molts "savis" cristians adults, establint una educació de cristià per a un demà incert, oblidant la riquesa dels fets que viuen com a fills de Déu avui i aquí.

Jesús prengué la paraula i els digué: "Us ben asseguro que el Fill no pot fer res pel seu compte, fora d'allò que veu fer al Pare: allò que fa el Pare, ho fa igualment el Fill. El Pare estima el Fill i li mostra tot el que fa. I encara li mostrarà obres més grans que aquestes, i en quedareu meravellats" (Jo 5,19-20).

- Sobren comentaris al text, és molt clar.
- És fonamental el testimoni creient i militant dels adults propers als nens: pares, avis, amics, germans. Ha de ser creïble. A més, els nens tenen un olfacte especial per detectar les incoherències dels adults.
- És clau la participació dels nens en la comunitat-equip, al moviment i si s'escau en els moments de parròquia. El llenguatge ha de ser assequible, les coses s'han d'explicar, els infants han de poder participar i s'ha de lligar l'Evangelí amb la vida. Per sort tenim l'eina de la revisió de vida per poder fer aquest lligam.
- Té importància el poder testimoniar una fe viva, transformadora, de fills de Déu. Ho han de veure creïble en nosaltres. I a l'inrevés, nosaltres en ells, perquè si llegim entre línies hi podem descobrir com hi és present Déu.

5.2 Algunes propostes

Tota proposta educativa en el camp de la fe hauria de tenir en paral·lel quatre vessants, sense deixar-ne cap:

- a) **Testimoni.** Necessàriament el nen ha de rebre un testimoni fiable, creïble i sincer del do de la fe que han rebut les persones adultes que "envolten. En el cas de militants de l'ACO es fa especialment important la família, militants propers, els propis equips de revisió de vida, etc.
- b) **Educació explícita de la fe.** Els infants, estem parlant de l'àmbit de l'ACO, han de conèixer Jesús, han de poder viure el do de la fe si els és concedit, i tot això vol dir posar-hi mitjans. Sortosament la varietat de mitjans al nostre abast és molt gran. Caldrà doncs en cada cas adaptar-se a cada situació: pregària, resar el Parenostre, catequesi, un bateig, esplai cristià, MIJAC, participació en celebracions, trobades de l'ACO, experiència de comunitat dels adults oberta als nens, participació en la parròquia, missa, parlar de Jesús, comentar fets lligant-los amb l'Evangeli, escoltar què diuen els nens, participar en coses del grup de revisió de vida dels pares, diàleg participat dels grans moments (Nadal, Pasqua, etc.), lectura o explicació de llibres, materials didàctics adequats, Bíblia Infantil, Evangeli, trobar-se amb altres nens mentre els pares estan units com a ACO, compartir la nostra vivència davant fets, escoltar la seva, etc. etc. La llista queda oberta.
- c) **Reciprocitat.** Davant Déu som tots fills, per tant germans. Nosaltres no som els únics que evangelitzem, els nens i nenes també. Avancem junts. Els nens també són testimonis, també ens mostren la presència de Déu. També ens eduquen. També poden portar la Bona Nova a altres nens i a nosaltres mateixos. Potser hauríem de proposar-nos, en la revisió de vida, d'exposar fets dels nostres infants per tal de descobrir-hi la presència de Déu.
- d) **Assumir la nostra responsabilitat.** El seguiment del recorregut de fe dels infants no és pot delegar, és a dir, són pares i persones properes qui ens n'hem d'encarregar en primer terme. Aquella pregària feta a casa, per petita que sigui, aquell Parenostre après, aquell petit fet que hem escoltat, allò que hem compartit, és la base de tot, el lloc per on començar.

5.3 Alguns fets

- El Lluís seu en un banc del nou parc amb la seva filla, la Noemí. Li explica que ell ha lluitat des de l'Associació de Veïns per aconseguir-lo. Amb el temps ella mateixa ha estat capaç d'anar-se comprometent, com el seu pare, en els llocs on ha estat: al MIJAC, a l'escola...
- La Maria i l'Andreu tenen la iaia a temporades a casa. Els seus fills són receptors d'un testimoni d'acollida i de solidaritat amb les persones grans, malgrat les dificultats que això també comporta en la vida familiar. Això possibilita que aquests nens hagin posat en acció la capacitat que tenen ells mateixos d'acollir amb estimació i naturalitat i de donar alegria als seus avis.
- Anar a la parròquia quan hi ha reunió d'equip és una festa per a la Sònia i en Josep, ja que juguen amb els altres nens i nenes del grup dels seus pares mentre ells estan de revisió de vida. De tant en tant participen de la celebració. L'experiència vital que fan és la del joc i la de l'amistat. A la celebració de Nadal en donen gràcies.
- La mort de l'avi de la Laura al poble. A casa fan una celebració de la paraula coincidint amb la missa, a 1.000 km, al poble. Preguen junts pares i filla.
- La Rosa prega amb les seves nenes gairebé cada nit. Busquen petits fets del dia per poder resar.
- En Ferran no volia anar de colònies a l'estiu. La Lluïsa l'ha convidat a anar de colònies, amb el MIJAC. Ha tornat de colònies molt content per tot el que ha viscut. Ha convidat a anar al MIJAC a la seva germana.
- A la cadena humana per la pau, durant les mobilitzacions contra la guerra de l'Iraq, la

Susanna i la Cristina encadenen les seves mans a les de la resta de la ciutat. Descobreixen que hi ha molta gent que volia pau, que Déu vol la pau, que hi ha gent en el món que pateix i que d'altra es solidaritza fent alguna cosa per ajudar-los.

- Avui ha arribat per correu una carta d'Intermon a casa de la Laura. Es comenta. S'explica la situació de què parla el contingut. S'aprofita per parlar de la solidaritat. La mare explica que una part dels diners familiars van a Intermon per a projectes solidaris.
- Un matrimoni militant d'ACO participa activament de la vida de la seva parròquia, especialment en l'acollida als immigrants que han anat arribant de països de l'Amèrica del Sud en els darrers temps. Els divendres al vespre hi ha diverses activitats i espais de convivència, en els quals participen amb els seus fills. Han fet diverses sortides de convivència. Els nens copsen el sentit de Comunitat que segueix Jesús, sigui quin sigui el seu origen.
- Una reflexió d'una mare sobre com ens evangelitzen els infants: "Si evangelitzar és portar la Bona Nova, quantes vegades no ens l'han portada ells a nosaltres més que no a l'inrevés! En les èpoques que m'he sentit més malament, o en els moments que m'he trobat amb la meua debilitat, i que he sentit la temptació dels pensaments negatius, a vegades he pensat: "Pobres fills meus, quina mare més pocha que tenen". Però pensant això he observat que és en aquestes èpoques quan ells treuen el millor de si mateixos, quan són més capaços de demostrar l'estimació que senten. A vegades els volem estalviar tot patiment i tota mancança, però és llavors quan demostren del que són capaços. No vull dir que els hàgim de posar a prova, però tampoc cal sobreprotegir-los, ni que tot vagi tan rodat com a vegades voldrien. En conclusió: hem de confiar més en les seves capacitats i és en la mesura que ells les van desenvolupant com es van sentint més segurs d'ells mateixos, i van creixent. No es tracta de ser "Superherois" que mostren el que valen, és més aviat ser com companys de camí seguint a UN que va al davant en la estimació i en la desposseïció de si mateix".
- Podríem seguir aquí amb molts més fets senzills. Ara es tracta que cadascú continuï aquesta llista de fets.

6. ELS NENS I LA REALITAT DE CADA DIA

Els nostres fills, nebots, néts o amics petits viuen immersos en la realitat de cada dia, la que els ha tocat viure. Ells interactuen amb la seva realitat, que en gran part resulta ser també la nostra. La realitat que viuen els influeix, però compte, també ells influeixen en la seva realitat transformant-la, i recordem que nosaltres en formem part. Hi ha àmbits que els vénen donats com la família, el barri o poble, o la condició de classe social. En canvi l'escola, les activitats de lleure, esportives o culturals, la participació en l'Església en un sentit ampli o l'apropament a mogudes solidàries o ciutadanes, són decisions que en primera instància prenen especialment les famílies.

Tota educació que rep el nen o la nena en un sentit ampli i positiu és preparació d'aquest camí de fe. Si eduquem en la responsabilitat, en el respecte als altres, en els hàbits de cada dia, en l'establiment de límits, en l'esforç, en la diversitat, afavorint l'evolució dels estadis de què parlàvem en el primer capítol... estem aprofitant aquest do de la fe.

Ens podem plantejar una educació de la fe. Però atenció: cal educar en primer terme tots aquests aspectes previs, perquè són la base per poder acollir el do de la fe. Aprendre a estimar i a sentir-se estimats, aprendre a compartir a poc a poc, aprendre a conviure, aprendre a contemplar la bellesa, l'art en un sentit ampli, aprendre a ser responsable, aprendre a col·laborar en tasques de casa, aprendre a valorar i a viure l'amistat, aprendre que no es pot tenir tot... en definitiva,

aprendre a ser persona, és la base sobre la qual pot arrelar la fe dels nostres fills, néts, nebots o amics petits.

Aprendre que no tot és possible, que moltes vegades ens equivoquem. aprendre a ser humils, aprendre a perdonar i demanar disculpes sinceres serà el punt de partida d'una fe dinàmica que ha de basar-se en aquestes vivències.

El contacte amb la realitat de cada dia, la més propera i la més llunyana, la de l'escola i la de casa, la dels amics, la de la nostra societat, la del món, tot plegat és on es poden apropar a la solidaritat, el respecte a la diferència, l'enriquiment en la diversitat, a la solidaritat... valors i actituds positives que empalmen amb les de l'Evangeli. L'experiència profunda d'amistat que solen fer els infants entre ells, si és valorada, recollida i estimada pels adults, és la via d'accés al coneixement i l'apropament a Jesucrist.

En conclusió: una educació de sentit comú, positiva, enriquidora i oberta és el necessari i imprescindible punt d'arrencada d'un possible procés de fe.

6.1 Saber què viu

Aquest procés ens demana als adults molta paciència i capacitat d'observació. Ens cal saber què i com viu cada nen i nena la seva realitat. I això no és fàcil. Els grans tenim la mania d'anar molt a la nostra amb els nostres "importants assumptes", que sempre passen per davant de les "ximpleries" dels infants (un exemple el teniu en la pel·lícula de Mary Poppins). A més a més, els adults cristians tenim molta mania de pensar en el dia de demà, oblidant-nos del present; pensem en el cristianet del futur, en la formació que ha de rebre, amb la idea de formar un bon cristià, i ens oblidem que el nen pot viure la seva fe ara i aquí. Potser el demà és el resultat de molts petits presents, i a més a més no és segur, ja que la persona al llarg del seu procés de fe és lliure, i acabarà decidint, en un o altre sentit.

Els infants ens donen informació d'allò que viuen cada dia. Hi estem prou atents? ¿Veiem la seva realitat amb el nostre filtre d'adult o bé ens canviem d'ulleres per poder entendre allò que viuen en present i aquí? Tenim prou paciència? Aquest són els nostres reptes.

Saber què viuen, què fan, com senten, com avancen, com juguen, com aprenen, a banda de ser una experiència inoblidable és també la base vital que ens pot ajudar a relligar vida i evangeli, i a fer-ho descobrir al mateix infant.

6.2 Des de l'Evangeli

Un leprós vingué a trobar Jesús i, agenollat, li suplicava: "Si vols, em pots purificar". Jesús, compadit, va estendre la mà, el tocà i li digué: "Ho vull, queda pur". A l'instant li desaparegué la lepra i quedà pur (Mc 1,40-42).

Molts dels guariments de malalts tenen en comú que Jesús "toca" la realitat, no la defuig, l'acull i l'estima. No té por de la lepra, es posa al costat del malalt i a més a més el posa en acció. El Déu que s'ha encarnat en un Nen, després d'adult es reencarna un i altre cop en la realitat que viu, ara toca 'la mà d'un leprós, ara un cec, ara una multitud, ara els dotze.

El verset 42 del text diu que Jesús cura la lepra a aquell home. Si creiem en la humil capacitat de transformació de la realitat que tenen els nens, és possible doncs que puguin curar petites "lepres" en la seva realitat: l'escola, el barri, nosaltres mateixos, les seves amistats. Déu també actua a través d'ells. És un punt per a pensar-hi.

Una de les realitats que més intensament viu el nen al llarg de la seva vida és l'escola i el seu entorn més proper, el barri. En els moments de redactar aquest material he llegit al diari una

notícia que ens pot ajudar a reflexionar. La notícia en qüestió parla de la queixa de diverses famílies d'un barri que han demanat d'escolaritzar els seus fills en unes escoles privades concertades i no han obtingut plaça escolar perquè d'altres famílies que no viuen en aquest barri han falsejat el cens per tal de poder accedir a aquestes escoles. El que a la notícia s'ha deixat de dir és que a escassos metres d'aquestes escoles hi ha tres centres públics amb capacitat d'escolaritzar els nens que no han obtingut plaça. ¿Què hi ha darrera del fet? ¿La llibertat d'elecció de centre que consagra la constitució? ¿El desig d'una educació cristiana (els dos centres concertats tenen perfil religiós)? ¿El tipus d'ensenyament? Més aviat, segons la meua opinió, per cert discutible, en part això són pretextos, basats en una actitud legítima i sincera de voler el millor per als propis fills. Però potser la veritable raó no és altra que la de defugir una realitat constituïda en major o menor grau d'immigració, marginació i de diversitat de procedència, que es concentra en els centres públics, mentre els privats concertats en queden en part alliberats, fent-se cada vegada més palesa una doble xarxa d'escolarització. Es tracta d'un fenomen sociològic cada vegada més estès que es va repetint any rere any en el procés de matriculació. És en part Ja fugida de la lepra a "tocar", que es cita en el text de l'Evangeli. ¿Com ho vivim els adults educadors de l'ACO o de l'Església en general? ¿Quina realitat han de tenir els nostres infants? Si creiem en la humil capacitat de transformació que tenen els nens, és possible doncs que puguin curar petites "lepres" en la seva realitat; però si n'estan preservats... És un punt per a pensar-hi. Qui diu escola, pot dir barri, pot dir realitat de classe treballadora, etc..

La Sònia celebra a casa seva el seu setè aniversari. Ha convidat alguns amics de la seva classe de segon de l'escola pública a la qual assisteix. Entre els convidats hi ha el Raül, que ha arribat del Perú fa escassament un mes. La Sònia l'ha convidat al seu cumple perquè s'han fet amics. El Raül està contentíssim, ja forma part del grup, ja ha trobat amics. Dies després és l'aniversari de la Jiny, d'origen caribeny, i convida la Sònia a la seva festa, ja que és una de les seves millors amigues.

7. ACTUAR O PORTAR-LI EL NEN A JESÚS

El nostre actuar com a adults cal buscar-lo en la revisió de vida. Com deia al principi, aquest material no és un receptari, no és la solució màgica a l'educació de la *fe*. Cada nen és diferent. No hi ha un únic actuar.

El que sí que hi ha és un mateix punt d'arrencada, des d'on comença l'actuar:

- La revisió de vida a partir de fets relacionats amb els nens i nenes.
- La relectura de la vida dels infants a la llum de l'Evangeli, posant-se en el seu canal amb l'ajuda d'alguns elements que s'han proposat en aquest material.
- L'actitud de paciència, ja que no hi ha resultats immediats.

7.1 Des de l'Evangeli en surt un actuar

Quan baixaven de la muntanya, sortí a rebre Jesús una gran gentada. Un de la gent cridà: "Mestre, t'ho demano, fixa't en el meu fill; és l'únic que tinc. Sovint un esperit se n'apodera i, tot d'una, es posa a xisclar; li provoca convulsions i li fa treure bromera, i, quan finalment l'abandona, el deixa masegat de cap a peus. He demanat als teus deixebles que l'hi traguessin, però no han pogut. Jesús exclamà: "Generació descreguda i rebel! Fins quan hauré d'estar amb vosaltres i us hauré d'aguantar? Porta aquí el teu fill". Tot just s'acostava, que el dimoni el va rebatre per terra i el sacsejà violentament. Llavors Jesús increpà l'esperit maligne, va guarir el noi i el va tornar al seu pare. I tothom quedà meravellat de la grandesa de Déu (Lc 9, 37-43).

- El pare d'un nen epilèptic el porta a Jesús perquè el curi. Té una actitud activa. Prega a Jesús

que actui, que li curi el fill. Porta la iniciativa.

- Els deixebles no se'n surten i Jesús s'enutja. Aquells que té més a prop li fallen. En canvi el pare del nen li prega que curi el fill. Queden paleses dues actituds: el deixar-ho estar dels deixebles, i la voluntat del pare del nen de presentar el propi fill a Jesús.
- Finalment Jesús cura el nen.

7.2 *Què hi pintem en tot això els adults*

- En quina actuació ens identifiquem del text?
- Li demanem a Jesús, li preguem que escampi el do de la fe en els nostres nens?
- Preparem o no preparem el camí de l'Esperit, com dèiem al principi? Desitgem que Jesús s'acosti a la vida dels nostres nens? Li ho preguem? Li ho demanem?

7.3 *Entre línies i amb ulleres de revisió de vida hi ha tot un món per descobrir*

Jesús els proposà encara una altra paràbola: "Amb el Regne del cel passa com amb el gra de mostassa que un home va sembrar en el seu camp: la mostassa és la més petita de totes les llavors; però, quan ha crescut, es fa més gran que les hortalisses i arriba a ser un arbre; fins i tot vénen els ocells del cel a fer niu a les seves branques" (Mt 13,31-32).

D'un polsim de llavor en surt un arbre molt gran. Així és el Regne de Déu. Déu valora el polsim de la insignificància aparent dels infants, perquè aquí es construeix el seu projecte. És un text esperançador i engrescador. Ens cal mirar amb els ulls de Déu per descobrir que els nostres infants transformen porcions de la seva realitat, que evangelitzen i que ens evangelitzen a nosaltres mateixos. Ens cal l'actitud dels nens per apropar-nos a Déu-Pare. De ben segur que hi ha molt per descobrir.

8. ANNEX: BAIXANT DELS NÚVOLS... I ANANT PER FEINA

Si heu arribat a llegir aquest material fins aquí potser encara us quedin preguntes com aquestes: li si el nen exigeix menjar bollicao per esmorzar cada dia perquè tots els seus companys ho fan? li si vol unes bambes cares de marca perquè altres nens en porten? li si es queixa que no li deixem veure programes de la franja horària de nit que la resta de la seva classe ha vist?

Algunes d'aquestes preguntes sorgeixen en funció del que viu el nen o nena. És la realitat amb què es troba. És normal que plantegi qüestions d'aquest tipus. Són la mateixa mena de preguntes que nosaltres mateixos, militants cristians, ens fem a voltes, però que no les diem en veu alta perquè és "políticament incorrecte": li si em toqués la loteria? ¿I si ens canviem de residència a una zona d'alt standing? ¿I per què he d'anar a tal reunió si estic cansat? ¿Ara truca a la porta la pesada de la veïna? ¿Qui guanyarà l'edició d'aquest any del "Gran Hermano"? Adults i nens ens fem moltes preguntes, en tot cas el que val és la nostra actuació davant aquestes qüestions. Estem immersos en una societat del primer món canviant, divers i de valors contradictoris.

Com a educadors tenim a l'abast diverses respostes o línies d'actuació davant aquestes preguntes i el que hi ha al darrere. D'entrada no hem de defugir els plantejaments que se'ns fan. Jesús actuava des de dintre de la realitat que li va tocar viure amb malalts, cecs, pobres, amics, rics, jutges, poderosos. Va tombar les taules del mercat del Temple amb energia i també va anar a sopar a casa de gent indesitjable, va tocar leprosos, va guarir malalts i va explicar paràboles. I tot ho va fer des de la seva realitat, que era el seu punt de partida.

La resposta com a educadors té tres nivells que van molt units entre sí:

- a) Els valors que des de petit viu el nen a casa
- b) La resposta immediata a les preguntes que l'infant planteja
- c) L'educació encaminada a aprendre a ser responsable

a) Els valors que des de petit viu el nen a casa

Haver educat a casa el nen o la nena en uns valors no evita que acabi plantejant qüestions com les que ens ocupen en aquest annex. En tot cas aquesta educació rebuda servirà per poder donar resposta a aquestes preguntes perquè ja hi ha un referent familiar. Per tant això ens porta a educar en valors els infants ja des de petits, adequant-ho a cada edat i persona. Aquest és un treball de fons i a molt llarg termini, de resultat incert, però que cal fer amb alegria, bon humor i paciència, i demanant l'ajut de Déu. És una tasca que és important de compartir en comunitat, en grup o a través de fets en la revisió de vida.

b) La resposta immediata a les preguntes que l'infant planteja

Cap pregunta no ha de quedar sense resposta. Tot ha de ser explicat. No podem deixar res per suposat. El diàleg ha d'estar sempre obert per poder afrontar "in situ" els interrogants. Com a educadors hem de ser coherents en les nostres respostes. Si a casa ja es viuen uns valors aquests podran servir de referència a la resposta. Hem de saber dir no, que no tot és possible, que hi ha límits, que hi ha llocs als quals no es pot arribar. Un infant al qual mai se li ha dit que no a res esdevé una persona difícilment integrable a una societat plena de límits.

c) L'educació encaminada a aprendre a ser responsable

El més desitjable seria, però, que a poc a poc el mateix infant fos capaç de donar una certa resposta a aquestes qüestions. Per tant, a més a més d'actuar com a educadors en els dos sentits anteriors també ho hem de fer en aquest.

Es tracta, doncs, que des de petit el nen vagi aprenent a ser responsable. Això demana en pares i educadors paciència, confiança en que això és possible i sobretot tenir una actitud optimista i positiva, perquè els resultats són a llarg termini.

Els nens de per si són impulsius i preveuen poc les conseqüències dels seus actes. Una actuació responsable del nen és aquella en la qual combina les seves pròpies necessitats amb les dels altres. Arribar fins aquí és un llarg procés. Arribar a ser responsable no vol dir seguir ordres o dinàmiques imposades. Ser responsable vol dir se capaç d'escollir, de decidir per un mateix i d'obtenir resultats positius.

El camí cap a la responsabilitat passa per encomanar-li al nen tasques de responsabilitat adequades des de ben petit, assegurant-se que ha entès bé el que s'espera d'ell, donant-li informació dels seus progressos i dels seus errors i afavorint com a educadors que pugui arribar a avançar, per tant cal fer un seguiment i estar sempre a prop. Per ensenyar els nens a ser responsables cal:

- proporcionar-li recursos per poder-ho fer
- ajudar-lo a prendre decisions
- establir normes i límits objectius i clars
- utilitzar tasques i obligacions per crear responsabilitats

- ser coherents com a educadors
- no ser arbitraris
- complir allò que diem

El nen aprèn molt del que veu en nosaltres. Cal diferenciar entre incoherència i flexibilitat de l'educador en tot aquest procés. La flexibilitat és necessària.

Com podem avaluar que un nen es va fent responsable? Només cal observar aquests aspectes i valorar com hi va avançant:

- No se li ha de recordar el que ha de fer, ell ho sap i actua en conseqüència
- Pot donar raó del que fa o del que pregunta
- No culpa els altres (especialment els educadors) per sistema
- És capaç d'elaborar diverses alternatives davant un problema o una pregunta, escollint-ne una raonadament
- Respecta límits
- Pot centrar-se en allò que fa
- Fa allò que considera que ha de fer, i en pot explicar el perquè, sense excuses
- Reconeix errors sense forçar justificacions.

Un infant que ha estat educat en la responsabilitat potser no plantejarà tantes qüestions com les que surten a principi de l'annex. I si les planteja serà més fàcil dialogar-les.

- La Montse ha decidit que no vol disfressa per celebrar la Primera Comunió, malgrat que tots els seus companys aniran fastuosament vestits per a l'ocasió. Argumenta que per rebre Jesús per primer cop només cal anar ben vestida amb un conjunt de brusa i pantaló blau cel que li agrada molt i que ha anat a comprar amb la seva mare.
- Una tieta de l'ACO, observant els ulls alegres de la seva neboda, veient com sense fer res treu el millor de si mateixa i es fa estimar, escriu aquestes línies, tot resant:

Rezar es mirar con Amor... y Dios es un Niño.

Dios se hizo Niño en la persona de Jesús, Dios se hace niño en todos los seres humanos, Dios es la Vida que constantemente se re-crea y se renueva, la Vida que nosotros deseamos amar gratuitamente, libremente, gozosamente, como el juego más simple, como lo hace un niño.

Dios es Padre y Madre, es Justicia y Ternura, es Trabajo y es Sosiego, es Firmeza y es Cambio, y Dios es también Niño, un Niño que se nos da para ser querido, contemplado, cuidado... para ser lo mejor de nosotros mismos, sin imposiciones, simplemente con su mirada. Me diréis: ¡Qué idealista! ¿y el egocentrismo? El egocentrismo es natural, con él nacemos y gracias a él sobrevivimos, pero le iremos ayudando a salir de él, a ampliar horizontes, a renunciar a lo que no le conviene, a compartir, a tener en cuenta al otro... Todo esto posibilitará que el día de mañana él también pueda contemplar y gozar con la mirada y sonrisa de un niño.

9. DOCUMENTACIÓ I PUNTS DE REFERÈNCIA PER "OBRIR PORTES I PREPARAR CAMINS"

Sortosament hi ha llibres, revistes, publicacions i materials que poden ajudar-nos. Hi ha moltes aportacions, fins i tot des de diverses sensibilitats i punts de vista. Potser es tracta d'aprofitar tot allò que ens pugui ajudar, bé com a reflexió o bé com a materials de suport en la nostra tasca

educadora amb els infants.

Una bona passejada per la llibreria Claret (en el cas de Barcelona) anant-hi o consultant la seva base de dades a través d'internet, ens pot aportar una visió àmplia del material disponible.

Per situar-nos en l'àmbit de l'educació avui us recomano *EI desconcert de l'educació*, de Salvador Cardús (Ed. La Campana i, abans, La Magrana).

Tot el tema de com els nens es poden fer responsables l'he consultat a *Cómo enseñar a sus hijos a ser responsables e inculcarles disciplina*, de Harris Clemes i Ronald Bean (Ed. Debate; en aquesta mateixa editorial hi ha altres llibres interessants dels mateixos autors).

La inspiració de fons d'aquest material l'he tret de les conviccions del MIJAC.

A la revista *Catequesi* del Secretariat Interdiocesà de Catequesi de Catalunya i Balears s'hi poden trobar tot un seguit materials de formació, orientacions, eines i referències de llibres.

A les biblioteques públiques, a la secció infantil, hi sol haver un espai dedicat a pares i educadors, ben seleccionat i actualitzat. Així mateix, hi ha materials per a infants referents a educació en valors i religió, que en ocasions estan força bé.